

Uppdatering av nationella riktlinjer för prevention och behandling vid ohälsosamma levnadsvanor

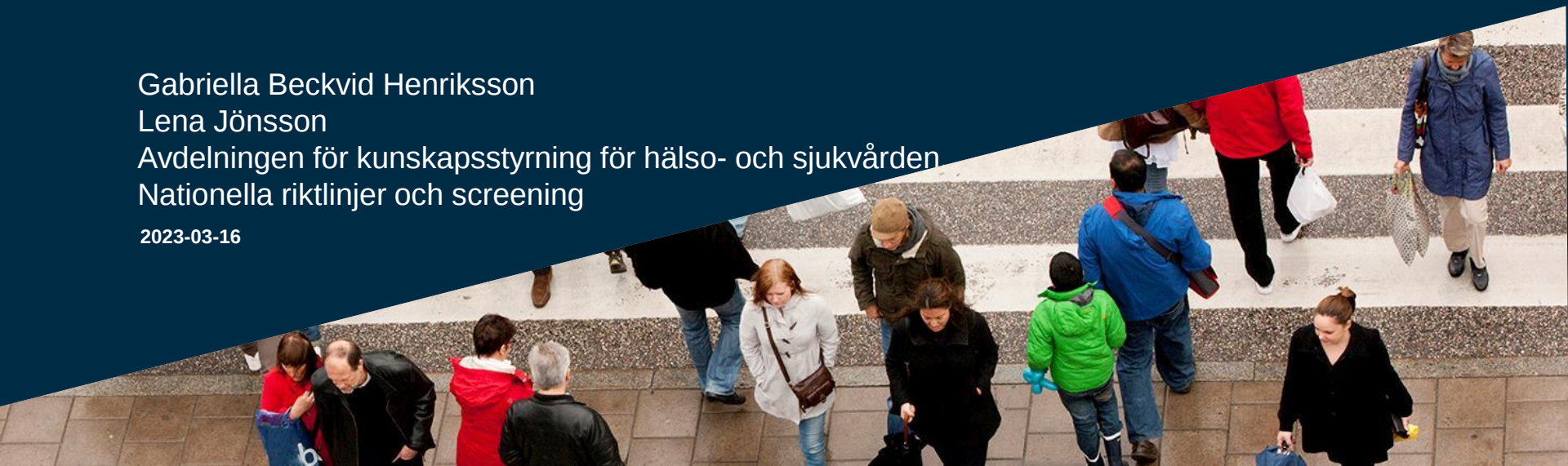
Gabriella Beckvid Henriksson

Lena Jönsson

Avdelningen för kunskapsstyrning för hälso- och sjukvården

Nationella riktlinjer och screening

2023-03-16

Agenda

- 14.00 Socialstyrelsens nationella riktlinjer
Översyn av levnadsvanerriktlinjerna
En gemensam nationell kunskapsstyrning
Så här tar vi fram nationella riktlinjer
- 14.25 "Bikupa"
- 14.40 Annat som är på gång på Socialstyrelsen
- 14.50 "Bikupa"
- 15.00 Avslutning

Socialstyrelsens nationella riktlinjer

Nationella riktlinjer är ett stöd för prioriteringar

- Nationella riktlinjer hjälper beslutsfattare att prioritera resurser inom olika sjukdomsområden. **Målet är att få ut mesta möjliga hälsa per skattekrona.**
- Riktlinjerna tas fram på områden där det behövs vägledning på nationell nivå.
- Riktlinjerna kan vara underlag för vårdförlopp eller vårdprogram.

Varför behövs stöd för prioriteringar?

- Inte oändliga resurser
- Medicinsk och demografisk utveckling
- Ökad kunskapsnivå i befolkningen
 - högre förväntningar

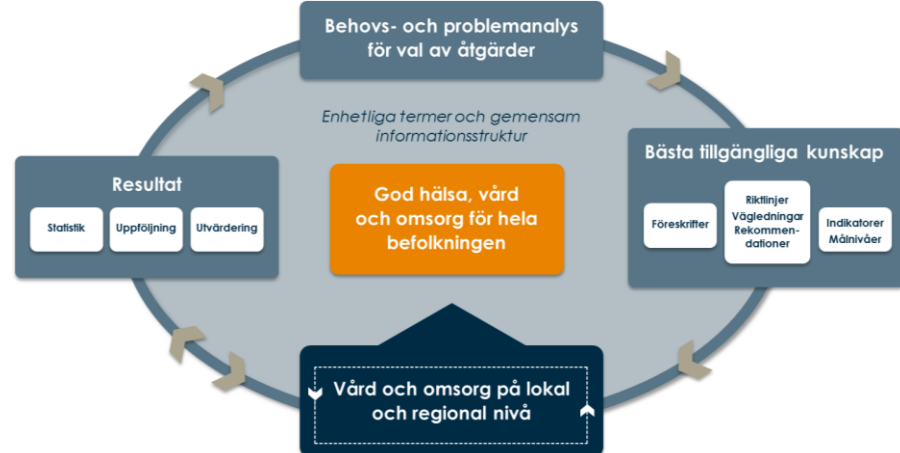
Mottagare av nationella riktlinjer

Personer och grupper som på olika nivåer i kommuner och regioner beslutar om vårdens och omsorgens utbud och innehåll.

2023-03-16

”Riktlinjepaketet”

Rekommendationer

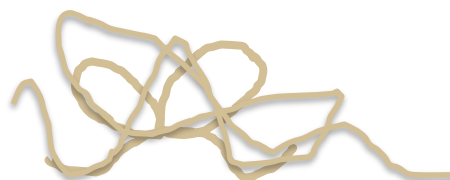
Indikatorer

Målnivåer

Utvärdering

Utgår från behovs- och problemanalys

- Omotiverade praxisskillnader
- Användning av metoder med tveksam nytta eller kostnadseffektivitet
- Stor förbättringspotential
- Chefer och beslutsfattare behöver prioriteringsstöd
- Stora samhällskostnader

Nationella riktlinjer finns inom följande områden

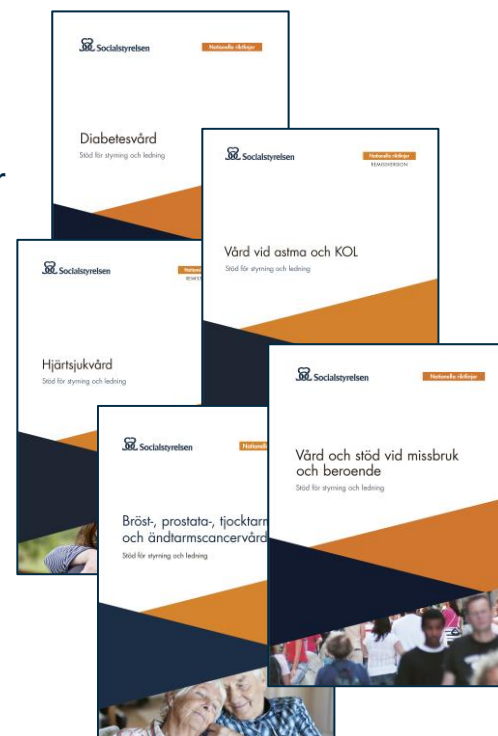
Befintliga riktlinjer

- ADHD och autism
- Astma och KOL
- Demenssjukdom
- Depression och ångest-syndrom
- Diabetes
- Endometrios
- Epilepsi
- (Hjärtsjukvård)
- Missbruk och beroende
- MS och Parkinson
- Obesitas

- Ohälsosamma levnadsvanor
- Palliativ vård
- Psoriasis
- Rörelseorganens sjukdomar
- Schizofreni
- Stroke

Nya riktlinjer på gång

- Förlösningssvård
- Ätstörningar

Översyn av Nationella riktlinjer för prevention och behandling vid ohälsosamma levnadsvanor

Historik - levnadsvaneriktlinjerna

2011 – första utgåvan av NR publiceras

2014 – utvärdering

2018 – reviderad version av NR publiceras

2020 – bedömningsmöte

2022 – översyn startas

Sammanfattning från bedömningsmötet och inkomna synpunkter

- Gränserna för ”riskbruk av alkohol” behöver uppdateras och ny forskning behöver kommuniceras.
- FaR – genomlys det vetenskapliga stödet och säkerställ att rekommendationerna på området bygger på bästa tillgängliga kunskap.
- Tydligare definiera ”webbaserade interventioner” och ”familjestödsprogram”.
- Kommunicera hälsoekonomin på ett mer pedagogiskt sätt.

Status gällande översynen av NR ohälsosamma levnadsvanor

- Arbetet startade under senhösten 2022 och projektledningsgruppen rekryterades:
 - Lars Weinehall (prioriteringsordförande), region Västerbotten
 - Lars Jerdén, region Dalarna
 - Lena Lönnberg, region Västmanland
 - Malin Skogström, region Skåne
- Nu pågår arbetet med avgränsningar
 - Vi bearbetar inkomna förslag från NPO, RPO och andra externa intressenter och diskuterar avgränsningar.

En gemensam nationell kunskapsstyrning

Samordning med regionernas system för kunskapsstyrning

- Sveriges regioner har med stöd av Sveriges kommuner och regioner (SKR) etablerat ett nationellt system för kunskapsstyrning.
- Centralt i systemet är ett antal nationella programområden (NPO).
- Varje NPO har i uppdrag att bland annat genomföra behovs- och gapanalyser samt att utveckla kunskapsstöd för en jämlik vård och hälsa inom sitt ämnesområde.

Partnerskap för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvården

- Sex myndigheter samverkar med regionernas nationella system för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvård

STATENS BEREDNING FÖR
MEDICINSK OCH SOCIAL
UTVÄRDERING

LÄKEMEDELSVERKET
MEDICAL PRODUCTS AGENCY

TANDVÅRDS- OCH
LÄKEMEDELSFÖRMÅNSVERKET

Folkhälsomyndigheten

eHälsomyndigheten

Nationellt system
för kunskapsstyrning
Hälso- och sjukvård
SVERIGES REGIONER I SAMVERKAN

Socialstyrelsen

- Tillsammans arbetar vi bl.a. för att
 - fånga, identifiera och prioritera behov av kunskap
 - använda resurser effektivt
 - samordna våra kunskapsstöd
 - följa upp kunskapsstyrningen effektivt
 - skapa förutsättningar för en gemensam digital plattform.

Hur hänger delarna ihop?

- I det nationella systemet för kunskapsstyrning ska de nationella programområdena utgå från befintliga kunskapsstöd och bidra till att de omsätts i praktiken.
- Socialstyrelsen arbetar med nationella riktlinjer, utvärderingar och andra typer av kunskapsstöd, medan programområdena tar fram nationella vårdprogram och annat verksamhetsnära stöd.
- Alla aktörer behöver ha ett nära samarbete för att kunskap ska kunna gå både från lokal nivå och uppåt i systemet och vice versa.

Socialstyrelsen

Nationella riktlinjer

- Är en sammanställning och värdering av den bästa tillgängliga kunskapen
- Tas fram av Socialstyrelsen i samverkan med regions-, professions- och patientföreträdare
- Vägledning till beslutsfattare
- Ger stöd i prioriteringen av fördelningen av resurser
- Ger rekommendationer på gruppnivå
- Belyser frågor där vägledningsbehovet är särskilt stort
- Omfattar konsekvensanalyser, samt indikatorer och målnivåer för utvärdering

Sveriges regioner, med stöd av SKR

Nationella vårdprogram

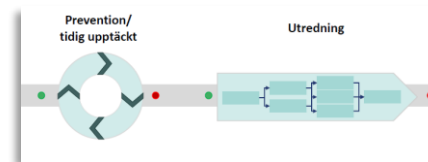
- Utgår i första hand från befintliga kunskapsstöd
- Tas fram av regions-, professions- och patientföreträdarna
- Är i första hand en vägledning till professionen
- Täcker vanligtvis hela vårdkedjan

Sveriges regioner, med stöd av SKR

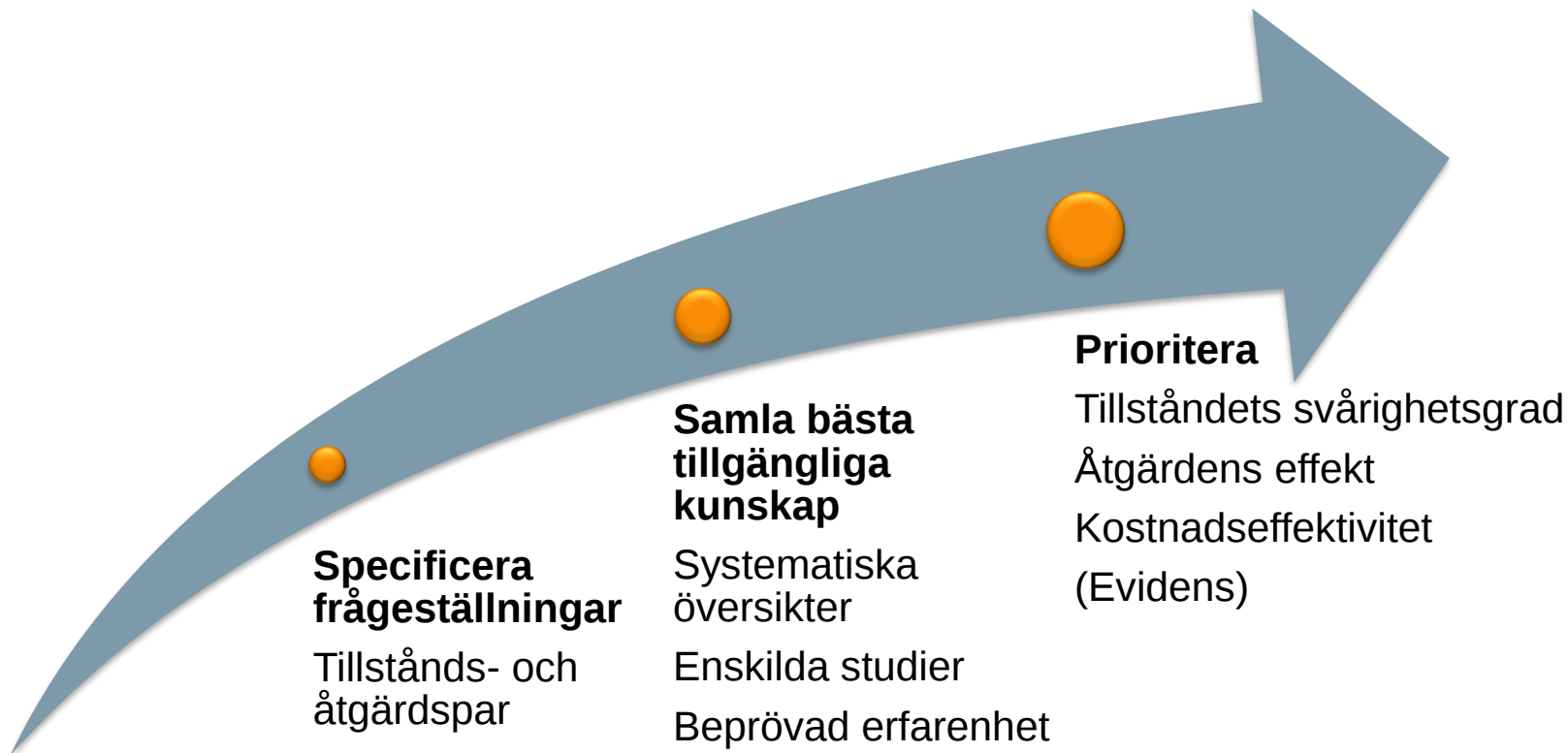
Vårdförlopp

- Utgår ifrån befintliga kunskapsstöd
- Tas fram av regions-, professions- och patientföreträdarna
- Ska kunna täcka en större del av vårdkedjan
- Omfattar indikatorer för utvärdering

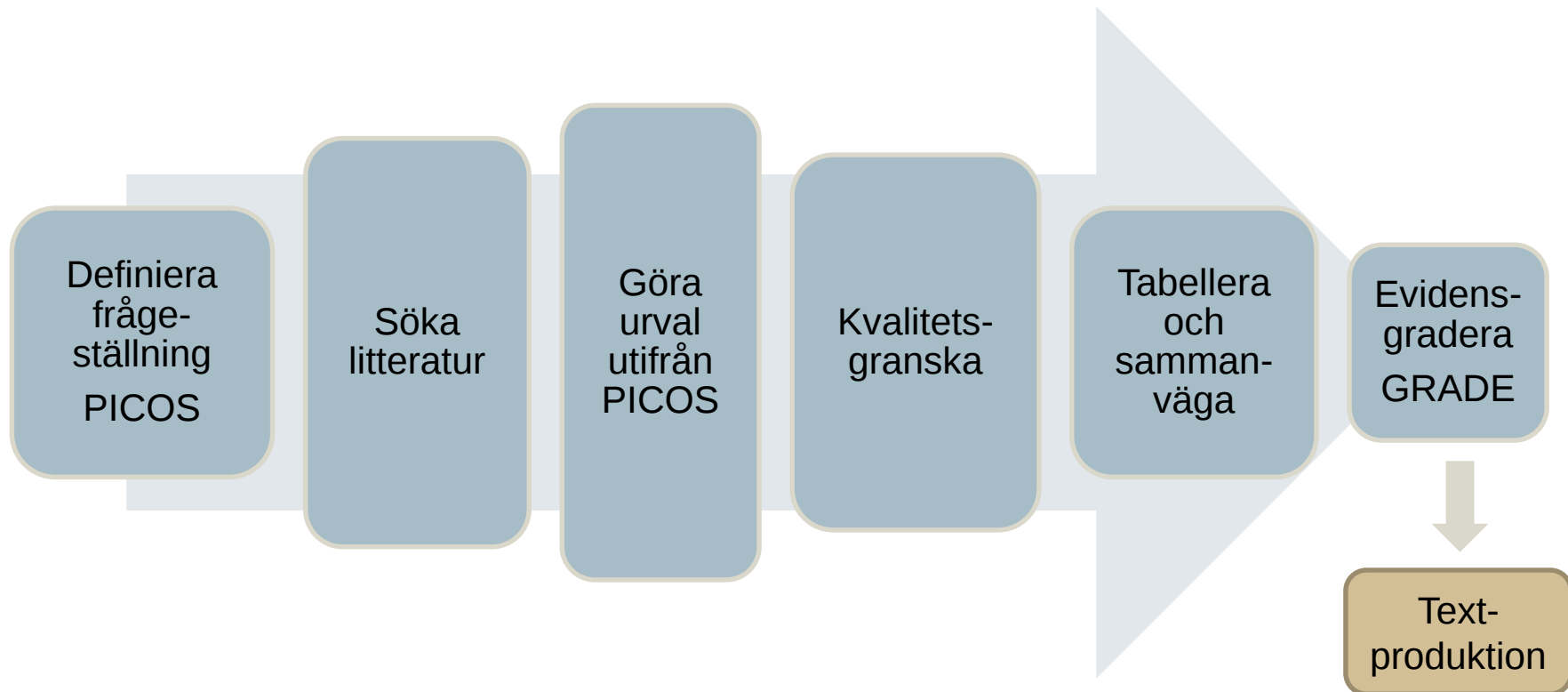

Så här tar vi fram nationella riktlinjer

Vägen till rekommendationerna

Bästa tillgängliga kunskap – i korthet

Riksdagsbeslutet om prioriteringar inom hälso- och sjukvården 1997

Den etiska plattformen

- Människovärdesprincipen
- Behovs- och solidaritetsprincipen
- Kostnadseffektivitetsprincipen

För åtgärder inom socialtjänsten gäller socialtjänstlagens bärande principer och eftersom det inte finns något lagligt stöd för att prioritera utifrån svårighetsgraden så vägs inte den komponenten in.

Rekommendationer i nationella riktlinjer

Prioritet 1–10

- Insatser som hälso- och sjukvården (inklusive tandvården) och socialtjänsten bör erbjuda, i prioritetsordning.
- Insatser med prioritet 1 är mest angelägna och 10 minst angelägna.

Icke-göra

- Åtgärder som hälso- och sjukvården och socialtjänsten inte bör erbjuda alls.

FoU

- Åtgärder som hälso- och sjukvården och socialtjänsten endast bör erbjuda inom ramen för forskning och utveckling i form av systematisk utvärdering.

Rekommendationer: psykologiska insatser			
Till hälso- och sjukvården			
Id	Erbjud personer som ...	Insatsen ...	Prioritet
Bb21 a-b, Bv21 a-b	har adhd eller autism	psykoedukation.	3
Bb52	• har autism • är 0–5 år	mångsidiga intensiva beteendepsatser (EIBI).	3
B15c	• har autism • är barn • har ångest	KBT anpassad till barn med autism.	3
B15b	• har adhd • är vuxna	KBT inriktad på adhd-symtom.	4
Bb53b	• har adhd eller autism • har nedsatt social samspeletsförmåga men ingen intellektuell funktionsnedsättning • är barn	social färdighetsträning (manualbaserad).	5
B15a	• har adhd • är barn	KBT inriktad på adhd-symtom.	7
Id	Endast inom ramen för forskning och utveckling: Erbjud barn som ...	Insatsen ...	Prioritet
B15e	• har autism • har allvarig sömnlöshet (insomni)	KBT anpassad till barn med autism.	FoU

Indikatorer – en del av riktlinjepaketet

- Vad är en indikator?
 - Ett verktyg för att kunna följa och utvärdera kvalitet och effektivitet på lokal, regional och nationell nivå
- Typer av indikatorer
 - Strukturindikatorer – förutsättningar
 - Processindikatorer – vad, när, var och hur
 - Resultatindikatorer – resultat av vården
 - Utvecklingsindikatorer – när data saknas

Riktlinjeindikatorerna bör i första hand spegla:

- De viktigaste rekommendationerna
 - Åtgärder som bör implementeras och har ekonomiska eller organisatoriska konsekvenser
 - Åtgärder som bedöms vara icke-göra men som fortfarande används, dvs. som bör fasas ut
- Övergripande indikatorer – vårdresultat över tid

Utvecklingsindikatorer

- För rekommendationer som bedöms vara angelägna att följa upp men där datakälla saknas fastställs utvecklingsindikatorer (utveckling av datakälla)

Vad är en nationell målnivå?

- Anger den eftersträvaransvärda nivån för hälso- och sjukvården att arbeta mot
- Kan exempelvis ange hur stor andel i en patientgrupp som bör få viss behandling
- Målnivåer tas inte fram för utvecklingsindikatorer

”Bikupor”, surra tre och tre om...

- Ge exempel på familjestödsprogram/föräldraskapsprogram, eller liknande, som handlar om levnadsvanor och som används i din verksamhet/region.
- Vilka komponenter ingår?
- Ge exempel på webbaserade interventioner som används i din verksamhet/region.
 - (Med webbaserad intervention avser vi åtgärder som sker i hälso- och sjukvårdens regi, som är individuellt anpassade, interaktiva och digitala).
- Vilka komponenter ingår?

Andra uppdrag som är på gång på Socialstyrelsen

På gång på Socialstyrelsen med koppling till levnadsvanor

- Ny rapport publicerad - Nationellt stöd för rehabilitering, habilitering och hjälpmedel
 - Förutsättningar för nationella riktlinjer för områdena rehabilitering, habilitering och hjälpmedel

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2023-2-8373.pdf>
- RU om att sammanställa och tillgängliggöra kunskap om olika tobaks- och nikotin-produkters skadeverkningar
 - Arbetet pågår tillsammans med Folkhälsomyndigheten och SBU och publiceras i juni 2023

På gång, fortsättning

- Nytt RU för att genomföra informationsinsats om fallprevention till kommuner och regioner
 - Mat och måltidens betydelse inkluderas i arbetet.
 - Socialstyrelsen diskuterar detaljerna för kommande RU med Socialdepartementet.
- Nytt RU gällande hälsosamtal för äldre
 - Motverka ofrivillig ensamhet bland äldre genom att erbjuda uppsökande hälsosamtal.
- Nytt RU för att stödja användandet av och följsamheten till fysisk aktivitet på recept
 - Socialstyrelsen diskuterar detaljerna för kommande RU med Socialdepartementet.

Regeringsuppdrag om FaR – 2023 och framåt

Målet är att öka förskrivningen av fysisk aktivitet på recept (FaR) och öka följsamheten till förskrivna FaR.

Stadsbidrag till regionerna

Socialstyrelsen,
Folkhälsomyndigheten och E-
hälsomyndigheten
tillsammans

Regeringens budgetproportion

- Insatser för att **stödja användandet** och **följsamheten** till fysisk aktivitet på recept gör det möjligt att **nå grupper som löper särskilt stor risk** att drabbas av psykisk och fysisk ohälsa kopplade till fysisk inaktivitet. Själva aktiviteten ska kunna subventioneras på ett liknande sätt som vissa receptbelagda läkemedel.
- På sikt kan utökad förskrivning av fysisk aktivitet på recept leda till att förskrivningen av läkemedel minskar.
- Regeringen föreslår därför att 50 miljoner kronor avsätts under 2023 för att utveckla användningen av Fysisk aktivitet på recept (FaR) samt beräknar 75 miljoner kronor under 2024 och 100 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2025 för detta ändamål.

Regeringens budgetproportion 2022/23:1 sid. 98

Hinder för att förskriva FaR, identifierade i rapporten *FaR i Sverige* (Fohm 2022)

- Kunskap och uppfattningar
- Tid, resurser och prioriteringar
- Organisation och struktur
- Tekniska lösningar

Börja förbereda er redan nu!

- *FaR i Sverige – Fohm*
- *EUPAP Guideline*
- *Implementera med kunskap – Fohm*
- HFS- nätverkets *Förslag på utvecklingspunkter*

”Bikupa”, surra tre och tre...

Hur kan ni i er region arbeta för att nå grupper som löper särskilt stor risk att drabbas av ohälsa?

Hur kan ni stödja samverkan med t.ex. elevhälsan och den kommunal hälso- och sjukvården?

Stort tack för idag!

Kontakter:

gabriella.beckvid-henriksson@socialstyrelsen.se

lena.jonsson@socialstyrelsen.se

Mer information finns på:

www.socialstyrelsen.se

